

Anders Sæter
Fjellbu
6650 SURNADAL

Trondheim, 10.09.2015

Deres ref.:
[Deres ref.]

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2015/3131

Saksbehandler:
Tomas Holmern

Endelig avgjørelse i klagesak: klage på tillatelse til utsetting av sitkagran i Surnadal kommune

Miljødirektoratet har etter behandling av klagen kommet til at Fylkesmannen i Møre og Romsdal sitt vedtak av 25. august 2014 stadfestes. Klagen tas ikke til følge. Stadfestingen er begrunnet med at den omsøkte utplantingen medfører en risiko for uheldige følger for naturmangfoldet, med vekt på risikoen for spredning og etablering av sitkagran til områder utenfor dette arealet er tilstede.

Miljødirektoratet viser til oversendelse fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal datert den 07.04.2015 om klage på avslag på søknad om utsetting av sitkagran i Surnadal kommune.

Sakens bakgrunn

Anders Sæter søkte 10. mars 2013 om tillatelse til utsetting av 15 000 trær av arten sitkagran (*Picea sitchensis*) til skogproduksjon på eiendommen gbnr 57/1 i Surnadal kommune i Møre og Romsdal fylke.

Fylkesmannen i Møre og Romsdal ga i vedtak datert 25.08.2014 avslag på utsetting av sitkagran 15.000 sitkagran på gnr 57 bnr 1 i Surnadal kommune. Fylkesmannen begrunner vedtaket med at sitkagran har svært høy økologisk risiko etter Svartelista, og at plantingen vil medføre fare for spredning til nærliggende områder med store biologiske verdier. Fylkesmannen viser videre til at det ikke er godtgjort at spredningsrisikoen er så liten at utsettingen ikke vil påvirke naturmangfoldet, og at nærliggende opphavelig natur kan bli påvirket av sitkagran. Fylkesmannen framhever at en vurdering etter samlet belastning heller ikke bør plantes ut sitkagran som vil øke utbredelsen i disse fjordstrøkene. Fylkesmannen understreker også at det foreligger alternative stedegne treslag. Fylkesmannen vurderer derfor at de mulige skadevirkningene på stedegen naturmangfold overstiger fordelene med mulig økt tilvekst.

Søkeren Anders Sæter påklaget vedtaket den 31.01.2015. Etter forberedende klagebehandling

oppretholdt Fylkesmannen i Møre og Romsdal sitt vedtak. Saken ble oversendt Miljødirektoratet 07.04.2015 for endelig klagebehandling.

Klagerett og klagefrist

Klagen er fremsatt av Anders Sæter, som har rettslig klageinteresse i saken, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven, fvl) § 28. Klagen ble sendt innen klagefristens utløp, jf. fvl. § 29.

Direktoratet kan etter fvl. § 34 prøve alle sider av saken, herunder ta hensyn til nye omstendigheter. Direktoratet kan selv treffe vedtak i saken, eller oppheve Fylkesmannens vedtak og sende saken tilbake til Fylkesmannen til helt eller delvis ny behandling.

Rettslig grunnlag

Klagen behandles i henhold til forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål, jf. lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven, nml.) kap IV, samt nml. § 8 til 12, jf. § 7 og forvaltningsloven.

Anførsler i klagen

Klageren peker på at den omsøkte utplantingen av sitkagran vil være på et tidligere plantefelt, hvor det har stått vanlig gran og sitkagran tidligere. Lokaliteten er omgitt av planteskog. Videre trekker klageren frem at erfaringen fra denne eiendommen viser at det kun har skjedd frøforynging i kjørespor ut av plantefeltet, og at det ikke har skjedd noen særlig spredning utover dette. Klageren tilbyr seg å holde en grense på 50 – 60 meter mot naboeiendommen uten planting. Videre mener klageren at årsaken til at sitkagran står på svarteliste er av hensyn til kystlynghei som finnes i ytre kyststrøk, og mener derfor at denne risikovurderingen ikke er relevant for de skog habitater man finner i disse indre fjordstrøkene av Surnadal kommune. Klager viser også til at det er få nærliggende opphavelige naturtyper.

Klager mener at det er flere skogfaglige argumenter som vil være viktige å vurdere i beslutningen.

Fylkesmannens vurdering

Fylkesmannen vurderer kunnskapsgrunnlaget som tilstrekkelig og korrekt. Fylkesmannen vurderer klagen etter prinsippene i nml. §§ 8 til 12, hvor fylkesmannen først gjennomgår noe av bakgrunnen for den vurderte risikokategorien som sitkagran har fått i Artsdatabankens økologiske risikovurdering fra 2012. I tillegg til å spre seg i kystlynghei, så viser Fylkesmannen at spredning også er registrert i middels næringsrike skogtyper som blåbærskog og småbregneskog. Fylkesmannen vurderer at den dokumenterte spredningen er knyttet til den historiske bruken av treslaget, som har vært størst på kysten. Fylkesmannen viser også til at den forynger seg i Engeliområdet, selv om spredningen er svakere enn på kysten. Av særskilte naturkvaliteter i området viser Fylkesmannen til at det er et yngelområde for hvitryggspett på eiendommen, og vest for plantefeltet et bekkekløft

område (med verdi B). Nærmeste verneområde er Prestegardselva naturreservat som ligger 1,5km sørvest for plantearealet.

Fylkesmannen trekker frem at rent skogfaglig vil sitkagran ha større tilvekst enn stedegne treslag.

I følge § 9 om føre var, så vurderer fylkesmannen at klageren ikke vil kunne holde spredningen fra 15,000 trær under kontroll. Det påpekes at spredningen vil sannsynligvis skje inn på naboeiendommene, hvor klager vil mangle hjemmel for uttak. Fylkesmannen vurderer forslaget om oppretting av en buffersone på 50-60 meter uten sitkagran ut mot naboeiendommene som utilstrekkelig tatt i betraktning det store antallet planter.

Når det gjelder økosystemtilnærming og samlet belastning (§ 10) påpeker fylkesmannen at sitkagran i disse områdene er lite brukt og en utplanting vil øke utbredelsen også i disse indre fjordstrøkene. Fylkesmannen vurderer at med det foreslåtte driftsmetodene vil man ikke unngå spredning til omkringliggende areal, og at norsk gran vil være et godt alternativ. Fylkesmannen konkluderer med at klagen ikke gir grunnlag for å endre vedtaket om avslag.

Miljødirektoratets vurdering

Utsetting av utenlandske treslag reguleres i forskrift 25. mai 2012 nr. 460 om utsetting av utenlandske treslag til skogbruksformål. Formålet med forskriften er å hindre at utsetting av utenlandske treslag medfører eller kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet, jf. § 1. Ved vurderingen av om det skal gis tillatelse til utsetting, skal eventuelle uheldige følger for naturmangfoldet vektlegges, herunder særlig uheldige følger for biologisk mangfold, jf. forskriften § 7 første ledd. Prinsippene i nml. § 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer for vurderingen, jf. § 7.I tillegg har Miljødirektoratet vektlagt andre viktige samfunnsinteresser, jf. § 14.

Det følger av prinsippet om kunnskapsgrunnlaget nedfelt i naturmangfoldloven § 8 at beslutningen så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger. Direktoratet har i saken basert vurderingene på informasjon som fremkommer av søknad og klage, Fylkesmannens vedtak, forberedende klagebehandling og annen relevant kunnskap.

Det foreligger en del kunnskap om det omsøkte treslaget og om naturmangfoldet i det gjeldende området i Surnadal kommune, jf. Fylkesmannens søknadsbehandling og befarings. Foreliggende kartlegging vurderes derfor som tilstrekkelig. Ytterligere kartlegging vurderes ikke som nødvendig. På denne bakgrunn anses kravet til kunnskapsgrunnlaget som oppfylt, jf. nml § 8.

Om den omsøkte utsettingen kan medføre uheldige følger for naturmangfoldet beror på en helhetsvurdering, der blant annet treslagets økologiske egenskaper og dets påvirkning på stedegent naturmangfold i det aktuelle området, for eksempel påvirkning på arter som

forekommer naturlig på stedet, endring i miljøforholdene, genetisk innblanding og spredning til naturmiljøet kan være relevante faktorer, jf. Miljøverndepartementets veileder til forskriften (2012).

Sitkagran (*Picea sitchensis*) er i Artsdatabankens risikovurdering i 2012 kategorisert til svært høy risiko (SE). Veilederen har som utgangspunkt at man bør være svært restriktiv med å tillate utsetting av slike arter. Likevel poengterer veilederen at det skal være ei konkret vurdering i hver enkelt sak. Selv om en årsak til den høye risikoplasseringen er at sitkagran viser tydelig spredning inn i kystlynghei (som er en sterkt truet (EN) naturtype), viser sitkagran også evne til å spre seg inn i andre naturtyper. Sitkagran begynner frøsetting i relativt ung alder (>15 år), og har biologisk sett gode spredningsegenskaper (eksempelvis større salttoleranse enn norsk gran, lav frømasse, stor frøvinge). Sitkagran er også det treslaget med flest registrert forvillede forekomster i Artsdatabankens Fremmedartsbasen (3000).

Det søkes om planting av sitkagran i tidligere plantefelt. Det er ikke registrerte naturtyper som er spesielt viktige for biologisk mangfold eller andre registrerte arter på arealene som er omsøkt tilplantet, og det har ikke fremkommet opplysninger som tilsier at det finnes andre arter eller naturtyper som i henhold til forvaltningsmålene nedfelt i nml. §§ 4 og 5 pålegges et ansvar om å ivareta på selve utsettingsområdet. Ut fra foreliggende opplysninger anser Miljødirektoratet at utplanting av sitkagran ikke vil medføre uheldige følger for biologisk mangfold på selve utsettingsstedet.

Utplantingsens spredningsrisiko inngår også i vurderingen av om utplantingen vil medføre uheldige følger for naturmangfoldet.

Området rundt utplantingslokaliteten er preget av plantefelt, myr og gran/furu/bjørkeskog opp mot fjellet. Vest for plantefeltet er det registrert et bekkekløftområde (verdi B). Nærmeste verneområde er Prestegardselva naturreservat, en rikmyrs lokalitet, som ligger noe høyere i terrenget og ca. 1,5 km sørvest for plantefeltet.

Når det gjelder spredning så har sitkagran vindbårne frø (vekt: 3 mg) som kan spre seg over lengre avstander. Det er i utgangspunktet utfordrende å forutse hvor en eventuell langdistansespredning fra utplantingene kan skje. DN-utredning 8-2012 påpeker at bartrær har en frøproduksjon på tusenvis av frø, og utredningen har beregnet at sitkagran har en spredningsdistanse på over 1.7 km ved en vindhastighet på 10 m/s og over 3.4 km ved 20 m/s, hvor noen frø også vil spre seg lengre enn dette ved denne vindhastigheten. Ved sterkere vindhastighet øker spredningsdistansen ytterligere. Gitt at en bestand gjerne skal stå i ca 80 år så betyr det at svært mange frø kan forventes å spre seg langt. Frøproduksjonen er også stor og med gode kongleår hvert 3-5 år, jf. Artsdatabankens faktaark for sitkagran. Selv om DN-utredning 8 - 2012 er en modellberegning gitt gjeldende kunnskapsstatus om biologiske spredningsegenskaper, så har Miljødirektoratet erfaring fra felt at sitkagran kan spre seg lange distanser (jf. DN utredning 8 - 2012). Selv om det omsøkte området ikke ligger i ytre kyststrøk, så vil tilplantingen være eksponert for mye vind.

Spredning er en funksjon av bl.a. de biologiske egenskapene, omfanget av utplanting og hvor sårbare områdene er for etablering. Forskjellen i registrert spredning mellom ytre og indre kyststrøk skyldes mye forskjeller i omfang og historisk bruk av treslaget. Kunnskapen omkring omfanget av spredning er også mangelfullt kartlagt for flere treslag. Direktoratet anser at risiko for spredning og etablering av sitkagran til områder utenfor det omsøkte arealet er tilstede.

Oppretting av en buffersoner for å hindre spredning er omdiskutert som tiltak, og vil ikke etter direktoratets vurdering medføre en effektiv reduksjon av spredning fra selve omsøkt tilplanting.

Sitkagranens spredningsevner i det aktuelle kystlandskapet, med vekt på risiko for både kort- og langdistansespredning, tilsier etter direktoratets vurdering at det er en risiko for spredning til naturreservatet og bekkekløftområdet, selv om naturreservatet ligger høyere i terrenget. Direktoratet vurderer at det foreligger svært høy risiko for spredning til omkringliggende natur over perioden før en eventuell avvirkning ville skjedd. Etter direktoratets vurdering må det derfor tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet, jf. nml. § 9.

Vurderingen av om utplantingen vil kunne medføre uheldige følger for naturmangfoldet skal også omfatte vurderinger av den samlede belastningen som økosystemet er eller vil bli utsatt for, jf. nml. § 10. Møre og Romsdal er etter Nordland og Hordaland det fylket i Norge med mest sitkagran (ca. 60 000 daa), og det er godt dokumentert at i flere områder sprer sitkagranen seg. Sitkagran er tradisjonelt blitt brukt mest i ytre kyststrøk der sitkagran kan ha et fortrinn mot norsk gran på grunn av høyere toleranse mot salt. Klimaendringene, med høyere temperatur, mer vind og nedbør, vil også være fordelaktig for spredning av sitkagran, jf. faktaark (Artsdatabanken). Ut fra en vurdering av samlet belastning i regionen mener direktoratet i likhet med Fylkesmannen er det uheldig av hensynet til naturmangfoldet å styrke utbredelsen av arten i dette området.

For vurderingen av om tillatelse til utplanting skal gis, skal de uheldige følgene som utplantingen kan innebære avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, herunder utplantingens nytteverdi, jf. nml. § 14. Miljødirektoratet vurderer at selv om sitkagran i noen sammenhenger tåler kystklimaet bedre enn for eksempel norsk gran, særlig med tanke på høyere salttoleranse, er det heftet usikkerhet om hvor mye dette vil slå ut i økt produksjon eller kvalitet i dette tilfellet. Direktoratet vurderer at det på omsøkte utplantingsområde er mulig å benytte alternative treslag, for eksempel norsk gran. I denne sammenheng vises det til naturmangfoldloven § 12 om at for å unngå eller begrense skader på naturmangfoldet skal det tas utgangspunkt i slike driftsmetoder og teknikker som gir de beste samfunnsmessige resultater. Det har i søknadsbehandlingen ikke fremkommet annen potensiell nytteverdi for grunneier eller for samfunnet som helhet ved omsøkt utplanting. I avveiningen mot andre viktige samfunnsinteresser vurderer direktoratet i likhet med Fylkesmannen at ulempene ved å tillate utplanting av sitkagran er større enn en eventuell nytteverdi for grunneier ved

eventuelt bedre produksjon. Direktoratet vurderer også at med de foreslåtte driftsmetodene ikke vil kunne eliminere spredning, og at vilkår til tillatelsen ikke kan bøte på den risikoen utplantning av sitkagran i dette tilfellet innebærer.

Konklusjon

Miljødirektoratet vurderer at den omsøkte utplantingen av sitkagran vil innebære risiko for spredning og etablering til områder utenfor selve utsettingsområdet. Direktoratet legger derfor risiko for uheldige følger for naturmangfoldet vekt i klagesaken. Den eventuelle nytteverdien ved utplanting av sitkagran vurderes i dette tilfellet å ikke overstige hensynet til å unngå mulige uheldige følger for naturmangfoldet. Direktoratet vurderer at det ikke er grunnlag for å anta at utplanting av sitkagran i denne saken vil gi et samfunnsmessig bedre resultat enn utplanting av alternative stedegne treslag, jf. nml. §§ 12 og 14.

Vedtak

Fylkesmannens vedtak stadfestes. Klage på vedtak om tillatelse til utplanting tas ikke til følge. Søknad om utplanting av sitkagran på gnr 57 bnr1 i Surnadal kommune i Møre og Romsdal avslås.

Direktoratets vedtak er endelig og kan ikke påklages videre i forvaltningen, jf. fvl. § 28.

Hilsen

Miljødirektoratet

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur

Yngve Svarte
avdelingsdirektør

Gunn Paulsen
seksjonsleder

Kopi til:

Fylkesmannen i Møre og Romsdal	Fylkeshuset	6404	Molde
Fylkesmannen i Aust-Agder	Postboks 788 Stoa	4809	Arendal
Fylkesmannen i Buskerud	Postboks 1604	3007	Drammen
Fylkesmannen i Finnmark / Finnmarkku Fylkkamánni	Statens hus	9815	Vadsø
Fylkesmannen i Hedmark	Postboks 4034	2306	Hamar
Fylkesmannen i Hordaland	Postboks 7310	5020	Bergen
Fylkesmannen i Nordland	Moloveien 10	8002	Bodø
Fylkesmannen i Nord-Trøndelag / Noerhte- Trööndelagen fylhkenålma	Postboks 2600	7734	Steinkjer
Fylkesmannen i Oppland	Postboks 987	2626	Lillehammer
Fylkesmannen i Oslo og Akershus	Postboks 8111 Dep	0032	OSLO
Fylkesmannen i Rogaland	Postboks 59 Sentrum	4001	Stavanger
Fylkesmannen i Sogn og Fjordane	Njøsavegen 2	6863	Leikanger
Fylkesmannen i Sør-Trøndelag	Postboks 4710 Sluppen	7468	Trondheim
Fylkesmannen i Telemark	Postboks 2603	3702	SKIEN
Fylkesmannen i Troms / Romssa Fylkkamánni	Postboks 6105	9291	Tromsø
Fylkesmannen i Vest-Agder	Postboks 513 Lundsiden	4605	Kristiansand S
Fylkesmannen i Vestfold	Postboks 2076	3103	Tønsberg
Fylkesmannen i Østfold	Postboks 325	1502	Moss